

POLITIET
KRIPOS

Politidirektoratet

politidirektoratet@politiet.no

Deres referanse:
18/2987

Vår referanse:
201801557

Sted, Dato
Oslo, 06.09.2018

HØRING – ENDRINGER I STRAFFELOVEN MV. – HØRINGSSVAR FRA KRIPOS

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 25. mai 2018, med vedlagt høringsnotat om forslag til endringer i straffeloven mv. (oppfølging etter ikraftsettingen av ny straffelov), samt Politidirektoratets e-post av 13. juni 2018 med frist for merknader satt til 8. august s.å. I e-post av 11. juli s.å. ba Kripos om utsatt frist. Frist for innspill i er dialog med politidirektoratet utsatt flere ganger, senest til 6. september. Vi beklager at fristen ikke er overholdt. Våre innspill sendes likevel inn nå, slik at de eventuelt kan ettersendes departementet dersom det ikke er tid til å ta dem i betraktning ved utarbeidelse av direktoratets uttalelse.

Kripos' merknader er i det følgende ordnet punktvis og nummerert etter høringsnotatets systematikk og sammendrag (jf. høringsnotatet side 4).

Pkt 3

Forlenget foreldelsesfrist for enkelte lovbrudd, samt at det bes om synspunkter på en lenger frist for lovbrudd med strafferamme på fengsel inntil ett år Straffeloven §§ 304 og 305

Kripos mener gjeldende foreldelsesfrister i straffeloven §§ 304 og 305 kan ha uheldige konsekvenser ved at straffbare forhold kan være vanskelige å avdekke før straffeansvaret er foreldet. Etter ikrafttredelse av den nye loven ble dette påpekt fra flere hold, herunder fra riksadvokaten ved brev av 21. oktober 2016. Forholdene som påpekes i brevet, gjengitt i høringsnotatet side 5, stemmer overens med Kripos' erfaring. Vi støtter forslaget om utskutt foreldelse av straffansvaret for seksuell handling med barn. Vi er enige med departementet i at muligheten for straffbortfall ved jevnbyrdighet og utvikling vil avhjelpe eventuelle urimelige utslag en utskutt foreldelse har for unge lovbytere.

For handlinger som faller inn under straffeloven § 305 foreslår ikke departementet utskutt foreldelse av straffansvaret, med den begrunnelse at det er tale om lovbrudd av mindre alvorlighetsgrad. Som påpekt av riksadvokaten, representerer imidlertid den korte foreldelsesfristen i disse sakene en betydelig utfordring for oss som skal håndheve regelverket. Internettrelaterte seksuelle overgrep, typisk at flere fornærmede har blitt forledet av den sammen gjerningspersonen til å kle av seg foran webkamera, avdekkes gjerne under politiets

Kripos

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Post: Postboks 2094 Vika, 0125 Oslo
Besøk:

Tlf: 23 20 80 00
Faks: 23 20 88 80
E-post: kripos@politiet.no

Org. nr.: 974 760 827
Giro: 7694.05.17962
www.politi.no

gjennomgang av beslag eller avhør av andre fornærmede og vitner. Det er vår erfaring at mange fornærmede ikke er kjent med at de har blitt forledet eller at det er begått en straffbar handling mot dem. Handlingene kommer gjerne til politiets kunnskap via etterforskning av andre forhold. Da strafferammen ble endret ved innføringen av ny straffelov (ved at tidligere § 206 ble splittet), ble samtidig muligheten til å håndheve regelverket dårligere. Dette bør etter Kripas oppfatning repareres ved en utskutt foreldelsesfrist for handlinger som omfattes av § 305 bokstav b). Alternativt bør strafferammen for § 305 bokstav b) heves til 2 år, slik det er vurdert i høringsnotatet punkt 3.3.7. Et argument for lengre foreldelsesfrist er at slike handlinger kan representere en vedvarende krenkelse overfor fornærmede. Hensynet til at lovbyteren skal kunne legge forholdet bak seg og gå videre i livet bør da vektlegges mindre.

I høringsnotatet punkt 3.3.6 er det reist spørsmål om det bør innføres en lengre, generell foreldelsesfrist for lovbrudd med inntil 1 års strafferamme. Bestemmelsen i straffeloven § 86 første ledd bokstav a har vært uforandret siden straffeloven av 1902 ble endret ved lov av 14. april 1972. Straffelovrådet initierte denne endringen og viste til at forslaget var i samsvar med hva de hadde kommet overens om i Den nordiske strafferettskomite. I hvert fall har svensk og dansk lovgivning samme regel pr. i dag. I den nye straffeloven videreførte lovgiver det som var gjeldende rett på dette punkt, og Kripas kan ikke se at dette har vært noe stridstema. Dersom man skal endre den generelle bestemmelsen i § 86 første ledd bokstav a bør spørsmålet formentlig utredes ytterligere. Blant annet må man vurdere hvordan dette slår ut i forhold til andre lovbrudd (enn de som er nevnt i høringen). Vi er usikre på om foreldelsesfristen bør forlenges "en bloc". Det synes umiddelbart mer hensiktsmessig å beholde straffeloven § 86 slik den lyder i dag og heller gjøre unntak i konkrete tilfeller hvor fristen anses for kort.

Straffeloven § 374

Dersom lovgiver faller ned på en løsning med å gjøre konkrete unntak fremfor å forlenge fristen i § 86 bokstav a), mener Kripas at strafferammen for uaktsomt bedrageri, uavhengig av om det er grovt eller simpelt, bør være 2 år.

Grovt uaktsomt simpelt bedrageri har en strafferamme på 1 års fengsel og foreldes etter 2 år. Er det uaktsomme bedrageriet grovt er strafferammen 2 år og foreldelsesfristen 5 år. Til sammenligning vises det til at bestemmelsen om uaktsom hvitvasking, straffeloven § 340, har en strafferamme på 2 år uavhengig av om hvitvaskingen er simpel eller grov. Tilsvarende gjelder uaktsomt heleri, jf. straffeloven § 335. Grov uaktsomhet – som er skyldkravet etter straffeloven § 374 – ligger ofte nær opp til forsettlig handling. Det er derfor vanskelig å se gode grunner for forskjellen i strafferammer som eksisterer mellom de nevnte paragrafene. Departementets forslag om å endre strafferammen i straffeloven § 374 til fengsel i 2 år bringer straffenivået tilbake til slik det var i straffeloven 1902 § 271a. Kripas mener forslaget skaper bedre harmoni mellom likeartede bestemmelser, og tiltrer det.

Straffeloven § 196

Vi støtter videre forslaget om utskutt foreldelsesfrist ved brudd på avvergingsplikten relatert til mishandling i nære relasjoner, voldtekt av barn under 14 år og seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år. Det vil i praksis ikke være mulig å straffeforfølge brudd på avvergingsplikten før handlingen som skulle avverges, er kjent/anmeldt/etterforsket. En er enig med departementet i at behovet er størst ved slike straffbare handlinger som omfattes av §§ 282, 299 og 302.

Et alternativ vil være å heve strafferammen til fengsel i 2 år. Det kan hevdes at en strafferamme på 1 års fengsel er lavt for brudd på avvergingsplikten for de mest alvorlige handlingene som er nevnt i § 196. Det vises til uttalelser fra Høyesterett inntatt i avgjørelse HR-2017-824-A avsnitt 23:

"Strafferammen ved overtredelse av straffeloven 1902 § 139 første ledd er fengsel inntil ett år. Den straffen lagmannsretten har utmålt, er dermed lovens maksimumsstraff. Etter mitt syn bør det tas utgangspunkt i at lovbestemmelsen rammer en rekke handlinger av forskjellig karakter og alvorlighet, også handlinger som er mer alvorlige enn i den foreliggende saken. Utgangspunktet for straffutmålingen bør da være noe lavere enn lovens maksimum."

Straffeloven 1902 § 139 hadde også 1 års strafferamme, og en kan ikke se at det har vært et tema i høringsnotatet å heve strafferammen.

Pkt 4

Begrensninger i siviles medvirkningsansvar ved brudd på militær straffelov

Det vises til side 18 i høringsnotatet punkt 4.3 vurdering og forslag til endring. Den endringen som foreslås i militære straffelov § 9 (nytt) annet ledd vil bety at rettsstilstanden blir som i straffeloven av 1902. Kripes støtter den foreslåtte endringen.

Pkt 5

Avklaring av hvorvidt forsøk på kjøp av seksuelle tjenester er straffbart - straffeloven § 316

Riksadvokaten har i brev datert 21. oktober 2016, høringsnotatet side 19, gitt uttrykk for at forsøk på kjøp av seksuelle tjenester ikke er straffbart etter ikrafttredelse av den nye straffeloven. Strafferammen for overtredelse av straffeloven § 316 er fengsel inntil 6 måneder, og da er ikke forsøk på overtredelsen straffbar, jf. straffeloven § 16. Nå foreslås strafferammen økt til fengsel i 1 år. Stortinget forskutterte 7. mai 2018 at lovendringen blir vedtatt, jf. høringsnotatet side 19 femte og sjette avsnitt. Kripes støtter forslaget til endring.

Pkt 6

Åpning for fengselsstraff ved enkelte mindre alvorlige lovbrudd, slik at det kan brukes visse tvangsmidler i etterforskningen

En viser til Kripes' innspill til høringen til ikrafttredelse av den nye straffeloven, beskrevet i høringsnotatet side 22 (ref. Kripes høringsvar av 5. september 2014). Blant annet tok vi opp problemstillingen knyttet til ransaking ved mindre alvorlige lovbrudd.

Riksadvokaten har i nevnte brev av 21. oktober 2016 gjort oppmerksom på de uheldige konsekvensene av at handlinger som tidligere kunne straffes med fengsel – og hvor det var adgang til å benytte tvangsmidler – etter ny straffelov kun kan straffes med bøter.

Kripes støtter på denne bakgrunn departementets forslag om å heve strafferammen for nærmere bestemte overtredelser. Selv om behovet for pågrep sjelden er aktuelt i mindre alvorlige saker (og ofte mindre aktuelt enn ransaking), kan det i praksis oppstå situasjoner hvor pågrep fremstår både forholdsmessig og nødvendig. Da er det svært uheldig dersom politiet står uten hjemmel til å gripe inn. Det påpekes i denne sammenheng at politiet/påtalemyndigheten alltid må vurdere om vilkårene for bruk av tvangsmidler er oppfylt,

herunder om dette er forholdsmessig og nødvendig i det konkrete tilfellet. Etter straffeloven (1902) var det eksempelvis adgang til pågrep ved overtredelse av § 391a, uten at en har registrert at dette ble misbrukt av politiet.

I høringsnotatet side 48 andre avsnitt reises spørsmålet om man i stedet for å øke strafferammen skal henvise til de aktuelle lovbestemmelsene i straffeprosesslovens bestemmelser om tvangsmidler. Kripos mener forslaget om å øke strafferammen for det enkelte lovbrudd, slik at det bringes tilbake på samme nivå som etter tidligere straffelov, lovteknisk sett er å foretrekke.

Lovforslaget i punkt 6.3.6 synes fornuftig også med tanke på behovet for biometrisk autentisering. I brev til riksadvokaten av 8. juli 2016 stilte Kripos spørsmål om hvorvidt innsnevringen av muligheten til å innhente foto, fingeravtrykk og DNA i straffeloven av 2005 var tilsiktet og ønsket. Særlig har det fremstått som paradoksalt at det etter straffeloven 2005 ikke er adgang til å innhente biometri i tilfeller hvor det kan være tvil om identitet. Endringsforslagene åpner for bruk av tvangsmidler som for eksempel takning av fingeravtrykk og foto i straffeprosessloven § 160, samt de andre tvangsmidlene angitt på side 23 i høringsnotatet. Det anses som hensiktsmessig å kunne ta fingeravtrykk for å identifisere en person som bryter identifikasjonsplikten overfor en polititjenestemann eller annen offentlig myndighet etter straffeloven § 162. Som høringsnotatet påpeker på side 26 må behovet for å benytte tvangsmidler i etterforskningen også ved mindre alvorlige lovbrudd avveies mot inngrepet det vil representere overfor siktede. Det kan likevel argumenteres for at et slikt behov må være til stede for eksempel i de tilfellene der det er mistanke om flere tilfeller av mindre alvorlige lovbrudd som angitt på side 27 i høringsnotatet. I et ID-perspektiv vil Kripos, som behandlingsansvarlig for foto-, fingeravtrykk- og DNA-registeret, påpeke viktigheten av korrekte personopplysninger i registrene og muligheten til å bruke biometri til å avklare identitet. Uavhengig av lovbruddets art er det viktig at politiet har mulighet til å kunne fastslå korrekt identitet. Biometri kan bidra til å avdekke ID-misbruk, om personen er etterlyst, og bidra til korrekte attester.

Pkt 7

Klargjøring av om opplysning i tiltalen om vilkår for påtale, kun er nødvendig når påtale beror på begjæring fra offentlig myndighet

God orden tilsier at man tilkjennevir i tiltalebeslutningen at påtale er begjært av rett myndighet. Dette vil trolig bare være aktuelt i et fåtall saker. Departementets forslag til endring i straffeprosessloven § 252 andre ledd og påtaleinstruksen § 22-1 andre ledd støttes av Kripos.

Pkt 8

Påtalekompetanse for skattesvik og for brudd på allmenngjøringsloven legges til politiet

Endringen er foreslått av Riksadvokaten, og forslaget støttes av Kripos da dette fremstår som en fornuftig løsning.

Pkt 9

Kriminalisering av å utgi seg for å være den et identifikasjonsbevis er utferdiget til, selv om denne samtykker til bruken

Kripos støtter endringsforslaget. Forslaget til endring av straffeloven § 366 for også å gjøre bruk av identifikasjonsbevis med eiers tillatelse straffbart ser også ut til å være velbegrunnet,

særlig da det angis på side 37 i høringsnotatet at det ikke synes klart at en avkriminalisering har vært tilsiktet ved ny straffelov. Kripos vurderer at også det å videreformidle et identifikasjonsbevis utstedt til andre, bør være straffbart, i tråd med hensynet til tilliten til identifikasjonsbevis som påpekt på side 38 i høringsnotatet.

Pkt 10

Presisering av at straffebestemmelsen om brudd på taushetsplikten rammer enhver form for brudd på taushetsplikt

Kripos støtter endringen i straffeloven § 209. Det er positivt at det ikke kan reises tvil om hvorvidt et brudd på plikten til å hindre at uvedkommende får adgang til opplysninger, er straffbart.

Pkt 11

At gjentatt eller graverende befatning med våpendeler rammes av straffelovens bestemmelser om skytevåpen og ammunisjon

Det vises til forslaget til endring av straffeloven § 190 slik at bestemmelsen også gjelder ulovlig befatning med våpendeler, jf. høringsnotatet side 40. Nye muligheter til å lage våpen og våpendeler ved hjelp av for eksempel 3D printere har senket terskelen for tilgjengelighet vesentlig. Man bør samtidig endre straffeloven § 191 ved også her å ta "våpendeler" inn i lovteksten i bestemmelsens første ledd, se for øvrig høringsnotatet side 39 siste avsnitt. Endringen vil skape bedre harmoni med straffeloven 191a. Forslaget til endring støttes av Kripos.

Pkt 12

Utvidet anvendelse av straffelovens korrupsjonsbestemmelser på handlinger begått i utlandet

Straffeloven § 5 tredje ledd

Det vises til forslaget om at det nye punkt 12 i straffeloven § 5 første ledd også tas inn i oppregningen i straffeloven § 5 tredje ledd, se høringsnotatet side 45 fjerde avsnitt. Kripos synes det er rimelig at utlendinger som mer eller mindre tilfeldig oppholder seg i Norge (på ferie, forretningsreiser, asylsøkere o.l.), i prinsippet bør kunne straffeforfølges her i landet for forhold begått i utlandet, når det gjelder den type lovbrudd som er nevnt her. Kripos støtter forslaget til endring.

Straffeloven § 5 femte ledd

Det vises til lovforslaget, høringsnotatet side 46 til endring av straffeloven § 5 femte ledd. Bestemmelsen omfatter handlinger foretatt på vegne av et norsk foretak (straffeloven § 5 første ledd bokstav c), eller "senere norsk" foretak (straffeloven § 5 annet ledd bokstav c), av utlending, som ikke faller inn under bestemmelsens første til fjerde ledd. Gjerningspersonen vil da være utlending uten noen tilknytning til Norge. Det vil trolig by på en del praktiske problemer å få iverksett en slik sak her i landet. Trolig må vedkommende begjæres utlevert, og det er særlig problematisk om vedkommende oppholder seg i sitt hjemland. I høringsnotatet side 45 flg. begrunnes forslaget. Det er bare handlinger foretatt "på vegne av et foretak" som rammes av dette alternativet, og trolig er det økonomiske lovbrudd som først og fremst er aktuelle, f.eks. korrupsjon, bedrageri, hvitvasking (jf straffeloven kap 30). Det er også lovbrudd fra dette kapittelet som brukes som eksempler i høringsnotatet. I notatet er det reist spørsmål om strafferammen for forhold som kan henføres under denne bestemmelsen, bør være 6 år eventuelt 3 år. Etter første alternativ i bestemmelsen er strafferammen satt til

fengsel i 6 år eller mer for handlinger rettet mot norsk borger eller person bosatt i Norge. Dette kan tale for at strafferammen også her bør være 6 år. En strafferamme på 3 år vil omfatte flere forhold f. eks. (simpel) korrupsjon, ikke bare grov korrupsjon, tilsvarende eksempelvis ved hvitvasking og bedrageri.

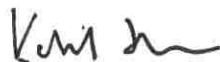
Etterforskningen kan bli krevende og omfattende. Den vil omfatte flere forhold som påpekt i høringsnotatet. Man kan tenke seg at flere personer har gjort seg skyldig i korrupsjon på vegne av et norsk foretak, de fleste involverte er norske, mens den ene – kanskje hovedmannen – er utlending. Dersom det kreves en strafferamme på 6 år for den aktuelle handlingen og retten skulle komme til at korrupsjonen ikke var grov, må utlendingen (hovedmannen) frifinnes. Kripas støtter alternativet med 3 års strafferamme.

Pkt 14 Samlet lovforslag

Straffeprosessloven § 62 a

Kripas støtter forslaget til endring i teksten i straffeprosessloven § 62a annet ledd første punktum til "forfølgningen innstilles" i stedet for "kan påtale unnlates". Begrunnelsen er å presisere at det ikke er snakk om "påtaleunnlatelse" (jf straffeprosessloven § 69).

Med hilsen

Ketil Haukaas

Saksbehandler:
Erik Moestue
politiadvokat
Telefon: 23208256

Kopi:
Det nasjonale statsadvokatembetet